خوشکەکان

پۆلین سمیس
لە ئینگلیزییەوە: ئەدیب نادر
(کەرکووک)

مارتا لەمیان منداڵەکانی باوکمدا گەورەترینیان بوو، تەمەنیشی شازدە ساڵان بوو ئەو دەمەی کە دایکمان کۆچی دوایی کرد و باوکیشمان دوایەمین داوای دادگاییە ئاوییەکانی خۆی بە جان ڕێدلینگیوزی بەساڵاچووی خاوەن بیتەر وۆتەر دۆڕاند. هەر ئەو داوای دادگاییانەی ئاو بوو کە دایکمیان کوشت. چەندین و چەندین کەڕەت لە باوکم پاڕابووەوە تاکو بۆ جان ڕێدلینگیوزی بە ساڵاچوو مل بدات کە بەشێوەیەکی یاساییانە، مافەکانی- ئاو ڕاکێشانی زۆر، بەرلەوەی باوکم دێراوەکەی خۆی لە ڕووباری گامگاوە ڕابکێشێت، بڕیاری لەسەر درابوو. وەلێ باوکم ئۆقرەی نەدەگرت. گەر بیتوانیبایە هەر تەنیا پشکێکی بەجێ لە ئاوی ڕووبارەکە بۆ دێراوەکەی خۆی دەستگیر بکات، ئەوە دەیتوانی بڵێت: مەزراکەی «زیکۆیگات»ی هێندەی مەزراکەی بیتەر وۆتەر بە پیت و فەڕ دەبێت و ئەوساش خانوویەکی شاریمان لەسەرەو ژێرییەکەی پلاتکۆپس دەبوو، دایکیشم دەیتوانی سەرلەبەری ڕۆژەکانی ژیانی کراسی کەشمیری ڕەش بپۆشێت. باوکم لەوە حاڵی نەدەبوو کە دایکم نە بایەخی بە کراسی کەشمیری ڕەش و نە بایەخی بەخانووی شاری لە سەرە و ژێرییەکەی پلاتکۆپس نەدەدا، دایکم ژنێکی گەلێک ناسک و میهرەبانی دووچار بە نەخۆشی دڵ بوو، هەر هەموو ئەوەش کە بایەخی پێدەدا ئەوەبوو لەماڵەکەدا ئاسوودە بێت و منداڵەکانیش لە دەوروبەریدا بەختەوەر بن، هەروەها بەدرێژایی ئەو ماوەیەی باوکم سەرقاڵی دادگا بوو دەربارەی داوای دادگاییە ئاوییەکانی، خۆی ئەوە هیچ ئاسوودەییەک لە سەرتاسەری مەزرای زیکۆیگات-دا نەبوو. لەگەڵ هەر دانە داوایەکی دادگایی ئاودا ناخۆشی و داخ و پەژارەیەکی زیاترمان بۆ دەهات. تاوەکو دواجار خەمو خەفەت و تاڵاو کەوتە نێوان دایک و باوکیشمەوە. بەهۆی تاڵاو و خەم و پەژارەشەوە دایکم مرد.

باوکم لە دوایەمین داوای دادگـاییـە ئاوییـەکـەی لە هەمـوو کاتەکانی پێشـوو زیاتر پارەی بە فـیـڕۆچوو و بۆ پاراستنی مەزراکەشی هەندێک لە عەرزەکانی بە بارمتە بە خـودی جـان ڕێدلینـگیـوزی بەسـالاچوو دا. باوکم بە دڵنیـاییی کـە ئەمـەی بە ئەنجـام گـەیاند دێوانەوار بوو، لەگەڵ ئەوەشدا هەر ئەنجامی دا. لەو ڕۆژەشەوە ئیتر جان ڕێدلینگیوزی فشاری خستەسەر، فشاری خستەسەر، فـشاری خـسـتـەسـەر، هەتا ئەو کـاتەی کە ئیـتـر باوکم نەیدەزانی پەنا بۆ کوێ بەرێت. ئەوساش، کە ئیتر باوکم لە بـارودۆخـێکی زۆر خـراپ و مـەحـاڵدا بـوو و بیـریـشی کردەوە کە دەبێ دوایین پارچە عەردی خۆی بفرۆشێت بۆ ئەوەی پارەی گـرێبـەندی بارمـتـەکـەی بدات، جـان ڕێدلینگیوزیش هات بۆ لای و پێی وت: «من لەجیـاتی ئەوە، مارتا مەگدەلینای کچت دەبەم.»

جـان ڕێدلینگیـوزی سێ ڕۆژ مـۆڵەتی بە باوکم دا و لە ماوەی ئەو سێ ڕۆژەشدا، ئەگەر مارتا گفتی ئەوەی نەدا شـووی پێـبکات، ئەوە عـەرزەکـانـی زیکـۆیگات دەبێ بفرۆشرێت. مـارتا هەر هەمـان شـەو درەنگانێک ئەمـەی پێ وتم. پێی وتم: «سووکێی، باوکم داوای لێکردم شوو بە جـان ڕێدلینـگیـوزی بەسـالاچوو بکەم. منیش شـووی پێدەکەم.»

هەروەها وتیـشی: «سووکـێی، گـیـانەکـەم گـوێ بگرە! ئەگەر شوو بە جان ڕێدلینگیوزی بەسالاچوو بکەم، ئەوە ئاوەکە بۆ نێو دێراوەکەی باوکم بەردەداتەوە و عـەردەکانی زیکۆیگاتیش دەپارێزرێت. شـووی پێـدەکـەم و خـواش بەهانامـەوە دێت.» منیش لێی پاڕامـەوە و وتم: «مـارتا! جـان ڕێدلینگیـوزی بەسـالاچوو پیـاوێکی بەدکـار و گوناهبارە، هەندێک جاریش نەختێک سـەری لێ تێک دەچێت و شێتگیر دەبێ. پێویستـە بەرلەوەی شووی پێ بکەیت خوا فریات بکەوێت، چونکە دوای شووکردن ئیتر کار لەکار دەترازێ.»

مـارتایش وتی: «سـووکـێی، ئەگـەر من بە پاکی و ڕاستگۆیی بیکەم، ئەوە پاکی و ڕاستی لێوە دێتە دی و بۆ منیش شتێکی بەجێیە، بۆ ئەوەی زەوییەکان بۆ باوکم بپارێزم. ئێستاش سووکێی، گیانەکەم تێفکرە! کەس لە دنیـادا نییـە بێ گـوناه بێت و جـان ڕێدلینگیـوزی بەسالاچووش هەموو کاتێک هەر شێت نییە. دواجار من کێم هەتا داوەری جـان ڕێدلینگیـوز بکەم؟ ئەی کـەواتە هەروا لێگەڕێم باوکم وەکو بەلەنگازێکی سپی پێست بۆ سەرەو ژێرییـەکەی پلاتکۆپس دەربەدەر بکرێت؟» ئەمەی وت و ئەوسا ڕایکێشامە سەر سەرینەکەی تەنیشت خۆی و لە باوەشی نام و هەتا شەوێکی درەنگوەخت گریا.

ڕۆژی دواتر خـۆم بە تەنیـا لە ڕووبارەکـە پەڕیمەوە و بۆ مەزراکەی جان ڕێدلینگیـوزی بەسالاچوو ڕۆیشـتم. هیچ کـەسێک نەیزانی کە من بۆ ئەوێ ڕۆیشـتم و نەشیـزانی چی لە دڵمدا بوو بۆ ئەوەی ئەنجامی بدەم. کـاتێک کـە هاتمە ماڵەکە جان ڕێد لینگیوز لە دەرەوە لەبەر هەیوانەکە دانیشتبوو پایپەکەی دەکێشا.

پێم وت: «جـان ڕێدلینـگیـــوز، من هـاتووم خـــۆم پێشکەش بکەم.»

جـان ڕێدلینـگیــوز پایپـەکـەی لە زاری دەرهێنا و تەمـاشای کـردم. منیش دووبـاره وتم: «من هاتووم داوای ئەوەت لێبکەم لە جیاتی مارتای خوشکم من بخوازیت.»

جان ڕێدلینگیوزی بە سالاچوویش پێی وتم: «جا بۆچی هاتیت ئەم کارە بکەیت، سووکێی دی جاگەر؟»

منیش پێم وت: «چونکە دەڵێن تۆ پیاوێکی بەدکار و گـوناهبـاریت، جـان ڕێدلینـگیـوز، هەندێک جـاریش نەختـێک سـەرت لێ دەشێوێ و تێک دەچیت، مـارتای خوشکیشم زۆر لەوە باشترە شایانی تۆ بێت.»

بۆ ماوەیەکی کورت جان ڕێدلینگیوزی بەسالاچوو تێی ڕوانیم، ئا لەوێ پایپەکەی لە دەستیدا، دانیشتبوو، هەر خوا خۆی دەیزانی بیر لەچی دەکاتەوە. ئەوسا کتوپڕ وتی: «سەربارەی ئەوەیشی، سووکێی دی جا گەر، ئەوە مارتای خوشکتە کە من دەیخوازم و کەسێکی ترم ناوێ. ئەگینا هەروەکـو چۆن مـافی خۆمـە ئاوا زەوییـەکانی زیکۆیگات دەبەم و باوکت قـرخن و نابـووت دەکـەم. ئێـسـتـاش لەو بارەیەوە هەرچییەکت ئارەزووە بیکە.»

ئنجا پایپەکەی لە دەمی لە ناو یەک تاقە وشەی تری لێوە دەر نەهات.

منیش بە دڵێکی غـەمبار و قورسی وەکو قوڕقوشمەوە بۆ مـاڵەکـەی باوکم گـەڕامـەوە. سـەرتاپای ئەو شـەوەش لەخوا پاڕامەوە و وتم: «خـودایە ئێسـتـا ئیـتـر چی لەمن دەکـەیت بیکە، بەڵام مـارتاکـەمـان ڕزگـار کـە.» بەڵێ، تەقەللام دا ساتوسەودایەکی ئەوتۆ لەگەڵ خوادا بکەم کە تێیـدا مـارتا ڕزگـارکراو بێت، هەروەها ئەوەشم وت کە: «ئەگەر مارتاکەمان ڕزگار نەکات، ئەوە ئیدی پەی بەوە

دەبەم کە خودا نییە.» لە سێ حەفتەدا مارتا شووی بە جان ڕێدلینگیوزی بەساڵاچوو کرد و ڕۆیشت تا لەوبەری ڕووبارەکە لەگەڵیدا بژێت. لە ڕۆژی گۆڤەندەکەی مارتادا ئینجیلەکەی باوکمم خستە بەردەمی خۆم و وتم:

«بابە، ئەگەر دەتەوێ نوێژ بکە، بەڵام من لەگەڵ تۆدا نوێژ ناکەم. خودا نییە ئەگینا ئەگەر هەبوایە ئەوە بە دڵنیاییەوە مارتاکەمانی ڕزگار دەکرد، بەڵام ئەگەر خودا هەبێت لەبەر ئەوەی مارتامان بە جان ڕێدلینگیوزی بەساڵاچوو فرۆشت، ئەوە بە دڵنیاییەوە ڕوحمان لەناو دۆزەخدا دەسووتێنێ.

هەر لەوکاتە بەدواوە ئیتر هەرچییەکم بویستایە بە باوکمم دەکرد، دڵیشم بە هەموو دنیا تەنگ و ناخۆش بوو هەر تەنیا مارتا نەبێ. کاتێکیش کە باوکم پێی وتم: «ئایا ئەوە شتێکی نایاب نییە، سووکێی، کە ئێمە بەو ئاوە ئەنجامان دا جان ڕێدلینگیوزی بەساڵاچوو لێدەگەڕێ بەدێراوەکەمدا ڕابووڕێ؟»

منیش وەڵامم دایەوە و وتم: «چییە ئەوەی ئێستا نایابە؟ ئەوە خوێنە کە ئێمە بەسەر زەوییەکانماندا بەرەڵلامان کردووە بۆ ئەوەی ئاودێریان بکات. ئەی دایکم لەپێناوی ئەوەدا نەمرد؟ ئەی لە پێناوی ئەوەدا نەبوو کە مارتای خوشکمان بە جان ڕێدلینگیوزی بەساڵاچوو فرۆشت؟»

بەڵێ، من وام وت. وەک بڵێیت دڵم بەوە بشکێت کە باوکم ببینم زەوییەکانی خۆی ئاودێر دەکات، لە کاتێکدا جان ڕێدلینگیوزی بەساڵاچوو مارتای خوشکمی گلدابووەوە تا لەبەردەم هەر هەموو پلاتکۆیسدا شەرمەزاری بکات.

هێندەی بمتوانیبایە ڕووبارەکەم دەبوارد و بۆ لای مارتای خوشکم دەچووم، بەڵام لە پاش ئەوەی ئەو خواستی، جان ڕێدلینگیوزی بەساڵاچوو تاقە جارێکیش نەیهێشت مارتا بۆ ماڵەکەی باوکم بێتەوە.

بەمنی دەگوت: «گوێ بگرە، سووکێی دی جاگەر، باوکت لەباتی زەوییەکانی خۆی کچەکەی پێ فرۆشتم. دەبا ئێستاکێ ئیتر لە زەوییەکانی خۆی ڕامێنێت و کچەکەشی بۆ من بەجێ بێڵێت.» هەموو ئەوەش کە لەو بارەیەوە دەیوت هەر ئەمە بوو. مارتا ئەوەی وتبوو کە جان ڕێدلینگیوزی بەساڵاچوو هەموو دەمێک هەر شێت نەبوو، بەڵام لەو ڕۆژەوەی کە ئەوی خواستبوو شێتییەکەی ئەوەبوو هاوار بۆ هەموو دنیا بکات، بۆ ئەوەی سەیری ئەو ژنەی بکەن کە «بێرگێرت دی جاگەر» پێی فرۆشتبوو.

دەیوت: «بڕوانە، چۆن لەنێو گالیسکە چادردارە تازەکەیدا دادەنیشێ- ئەو ژنەی کە بێرگێرت دی جاگەر بە منی فرۆشتووە.»

ئینجا ئیشارەتی بۆ زەوییەکانی زیکۆیگات دەکرد و دەیوت: «ئێستا کێ دەبینێ چەند سەوزن، ئەو زەوییانەی کە بێرگێرت دی جاگەر کچەکەی پێ فرۆشتم تاکو بیانپارێزێت.»

بەڵێ، هەتا بەرلەوەی غەوارەکان ئەم شتانە بڵێن، ئەو دەیوتن، گالیسکەکەی لەناو جادەدا ڕادەگرت تاکو بیانلێت، مارتاش لەتەنیشتیدا دانیشتبوو. باوکم پێی وتم: «ئەی نایاب نییە، سووکێی، کە ببینی چۆن مارتا لەنێو گالیسکە چاردردارە تازەکەی بەسەرتاسەری ئاواییدا دەگەڕێت؟»

منیش پێم گوت: هەنووکە پێم بڵێ چی نایابە؟ ئەوە بۆ گۆڕەکەی خۆیەتی کە ئەو لەنێو کالیسکە چادردارە تازەکەدایە دەڕوات و بەم زووانەش دەیبینێت.»

هەروەها پێشم گوت: «چەندین ساڵت ویست بۆ ئەوەی دایکم بکوژێت، بەڵام باوەڕم پێ بکە بۆ جان ڕێدلینگیوزی بەساڵاچوو هێندەی ژمارەی ئەو ساڵانە مانگی پێناوێت بۆ ئەوەی مارتای خوشکم بکوژێت.» بەڵێ خودا لە گوناهم خۆشبێت، بەڵام من ئەوەم بە باوکی خۆم وت. تەواوی داخو خەفەتم بۆ مارتای خوشکم بوو، هیچی تریشم نەبوو بۆ ئەوەی بە باوکمی ببەخشم.

سەرلەبەری ئەوکاتەش مارتا یەک وشە دژی جان ڕێدلینگیوزی بەساڵاچوو قسەی نەکرد. هیچ بیمارییەکیشی نەبوو کە کەسێک بزانێت چییە و چی پێدەڵێن، کەچی هەموو ڕۆژێک نەختێک کز و لاوازتر هەڵدەگەڕاو هەموو ڕۆژێکیش جان ڕێدلینگیوز گالیسکە چادردارە تازەکەی ساز و ئامادە دەکرد و ئەوی بەسەرلەبەری ئاواییەکەدا دەگێڕا. دەرەنجام ئەم شێتییە ئەوەندە بەزەبروزەنگ بەسەریدا هات کە ئیتر دەبوایە هەر لەخۆر کەوتنەوە تاوەکو خۆرئاوا بوون بگەڕێت و بۆ هەموو ئەوانەی کە پێیان دەگەیشت هاوار بکات و بڵێت:

«دەی تەماشای ئەو ژنە بکەن کە بێرگێرت دی جاگەر بەمنی فرۆشتووە!» ئا بەم چەشنە ڕۆژ دوای ڕۆژ، ڕۆژ

دوای ڕۆژ درێژەی کێشا تاکو سەرەنجام ئەم ڕۆژە هات کە ئیتر مارتا لەوە زۆر بێ هێز و تینتر بوو کە سەر بکەوێت و بێتە ناو گالیسکەکە و ئیتر لەو جێگایەی کە تێیدا کەوت هەڵیانگرت و بۆ ماڵەوە بردیان. جان ڕێدلینگیوز بۆ ئەوبەری ڕووبارەکە ناردی بە دوای مندا.

کاتێک گەیشتمە خانووەکە جان ڕێدلینگیوزی بەساڵاچوو بەتفەنگەکەیەوە لەبەرهەیوانەکەدا ڕاوەستابوو. پێی وتم: «گوێ بگرە، سووکێی دی جاگەر! کێ لە ئێمە ئێستاکە گەورەترین گوناهی هەیە- باوکت کە مارتای کچی خۆی پێم فرۆشت، یان من کە ئەوم کڕی؟ یان مارتا کەوا هێشتی بفرۆشرێ، یان تۆ کە بۆ ڕزگارکردنی ئەو خۆت پێشکەش کرد؟»

ئەوسا تفەنگەکەی خۆی هەڵگرت و بەرهەیوانەکەی بەجێ هێشت و بەبێ ئەوەی چاوەڕوانی وەڵام بکات ڕۆیشت.

مارتاش هەر لەسەر ئەو شوێنەی کە دایاننابوو، هەر لەسەر ئەو چەرپایە مەزنە تەختەییەی جان ڕێدلینگیوزی بەساڵاچوودا هەڵاژاو هەر تەنیا دوو کەڕەت ئاخاوت.

جارێکیان وتی:

«ئەو هەموو کاتێک شێت نەبوو، سووکێی، ئازیزەکەم ئینجا من کێم تا داوەری ئەو بکەم؟»

جارێکی تریشیان وتی: «دەبینی چۆن چۆنییە گیانەکەم! من لە ماوەیەکی کەم خایەندا لەگەڵ دایکماندا دەبم. چونکە خودا فریام کەوت.»

لەکاتی خۆرئاوابووندا مارتا کۆچی دوایی کرد، کاتێکیش ڕایانکرد بە جان ڕێدلینگیوز بڵێێن نەیاندۆزییەوە. تەواوی ئەو شەوە و ڕۆژی دواتریش بەدوایدا گەڕان. ئێمە مارتامان لە تەنیشت گۆڕەکەی دایکم لە زیکۆیگاتدا گوڕەوشار دا... هێشتاش هەر جان ڕێدلینگیوزیان نەدۆزیبیەوە. شەش ڕۆژ بۆی گەڕان و لە ئاکامدا لاشەکەیان لەنێو شاخەکاندا دۆزییەوە. هەر خوا خۆی دەزانێ چ شێتییەک جان ڕێدلینگیوزی بەساڵاچووی بەرەو شاخەکان هەڵگرتبوو، لە کاتێکدا ژنەکەی ڕاکشابوو گیانی دەسپارد، بەڵام ئا لەوێدا دۆزییانەوە و لە بیتەر ووتەردا نێژرا.

ئەو شەوە باوکم هات بۆ لام و وتی: «ئەوەی کە تۆ پێت وتم ڕاست بوو، سووکێی. ئەوە خوێنە کە من بۆ سەر زەوییەکانم بەڕەڵڵام کردووە تاوەکو ئاویان بدات، هەر ئەم شەویش ئەو دێراوە دادەخەم کە لەسەر ڕووباری گامکا دروستم کردووە. خودا ببەخشێ، من ئەو کارە هەر ئەنجام دەدەم.»

لە دڵمدا بوو کە پێی بڵێم: «خوێنەکە ئەوەندە قووڵ بە زەوییەکاندا ڕۆچووە کە ئێستاکە ئیتر هەرچی شتێک بکەین نایشواتەوە.» بەڵام نەموت. نازانم چۆن چۆنی بوو، بەڵام دەمو چاوە غەمگین و کپ و مەنگەکەی مارتای خوشکم هاتە بەرچاوم وەکو ئەوە وابوو کە ئەو خۆی لەبری من وەڵام بداتەوە.

بەباوکمم وت: «ئێستا ئیتر ئەو شتە بکە کە تۆ پێت بەجێیە، من کێم تاکو داوەری تۆ بکەم؟»

پۆڵین سمیس (١٨٨٢-١٩٥٩) لە ئاودتشوورن، لتڵ کارووی باشووری ئەفریقیادا لە دایکبووە. لە ساڵی ١٨٩٥دا لە ئینگلستان چووەتە بەر خوێندن و هەموو تەمەنی لە بەریتانیا و سکۆتلەندادا بەسەر بردووە. بەناوبانگترین بەرهەمەکانی بریتین لە کۆمەڵە چیرۆکی [لتڵ کارۆو- ١٩٢٥]، [منداڵەکانی پلاتکۆپس- ١٩٣٥] و تاقە ڕۆمانی [یاریدەدەری کەشیش- ١٩٢٦].

سەرچاوە:

THE SECRET SELF 1
Short Stories by women
Introduced by: HERMIONE LEE
The everyman Library
LONDON- 1999.